

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра садово-паркового господарства

КВІТНИКАРСТВО

Методичні вказівки

**для проходження навчальної практики здобувачами першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»**

Біла Церква

2021

УДК 635.9:378.046-021.64(07)

Затверджено на засіданні методичної комісії Білоцерківського національного аграрного університету (протокол № 2 від 19 жовтня 2021р.)

Укладач: **Іщук Л.П.** доктор біологічних наук, професор

Квітникарство: Методичні вказівки для проходження навчальної практики здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Біла Церква, 2021. 45 с.

Методичні вказівки розроблено з метою формування у здобувачів вищої освіти необхідних практичних навичок під час вивчення технології розмноження і агротехніки вирощування квітниково-декоративних рослин відкритого і закритого ґрунту. Вони містять рекомендації до виконання практичних завдань, збору і монтування гербарію, довідковий матеріал. У роботі детально описано вимоги до оформлення звіту та порядок оцінювання результатів навчання. Наведено списки рекомендованої основної та додаткової літератури.

Рецензенти:

І.П. Діденко, канд. біол. наук, завідувач відділу трав'янистих рослин (Національний дендрологічний парк «Софіївка» – НДІ НАН України);

Л.М. Філіпова канд. с.-г. наук, доцент кафедри землеробства, агрохімії та ґрунтознавства (Білоцерківський національний аграрний університет).

ВСТУП

Навчальна практика з курсу „Квітникарство” для здобувачів вищої освіти третього курсу денної форми навчання є частиною професійної підготовки за спеціальністю 206 – „Садово-паркове господарство”. Вона дає можливість ознайомитись з головними тенденціями у квітниковому оформленні м. Біла Церква, сучасним асортиментом квітникових рослин, сформуванню практичних навичок із створення та догляду за квітниками.

Квітникарство – галузь рослинництва, яка займається вирощуванням гарноквітучих і декоративно-листяних рослин, необхідних для озеленення садово-паркових об’єктів загального і обмеженого користування, а також для одержання квіткової продукції на зріз для складання фітокомпозицій та прикраси інтер’єрів. Загальне квітникарство дає майбутнім фахівцям знання про асортимент декоративних трав’янистих рослин, їх еколого-біологічні властивості, декоративні якості, технологію їх розмноження та вирощування, принципи застосування в озелененні тощо.

Навчальним планом передбачено проведення екскурсій у ботанічні сади Києва, парки та сквери м. Біла Церква, камеральну обробку матеріалів екскурсій в аудиторії, самостійну роботу, виконання індивідуальних завдань здобувачами.

Тривалість навчальної практики з квітникарства для студентів 3-го курсу складає 5 днів (30 годин). Практика проводиться під керівництвом викладача кафедри садово-паркового господарства.

Форма підсумкового контролю – залік.

Основні обов’язки керівника практики та здобувачів вищої освіти

Керівник практики:

- перед початком контролює підготовленість місця для проведення екскурсій;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед виходом здобувачів на практику: проводить інструктаж про порядок проходження практики, надає здобувачам необхідні документи (щоденники, календарний план, індивідуальні завдання та інші методичні рекомендації);

- повідомляє здобувачам про форму звітності з практики, яку прийнято на кафедрі, а саме: подання щоденника, письмового звіту, гербарію та колекції насіння;
- забезпечує високу якість проходження практики згідно з програмою;
- контролює забезпечення нормальних умов праці здобувачів і проводить з ними обов'язкові інструктажі з охорони праці та техніки безпеки тощо;
- контролює виконання здобувачами правил поведінки на екскурсіях та в лабораторіях кафедри, веде таблиць відвідування здобувачами практики;
- подає завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення практики здобувачів.

Здобувачі вищої освіти під час проходження навчальної практики зобов'язані:

- до початку практики одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно приступити до практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівки її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно здати звіт та необхідну документацію та скласти залік з практики.

ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчальної практики з дисципліни «Квітникарство»: вивчити асортимент декоративно-листяних та красиво-квітучих рослин відкритого ґрунту, ознайомитись із прийомами створення квітників різного типу та функціонального призначення, набути практичних навичок з розмноження, агротехніки вирощування квітникових культур та догляду за квітниками.

Основні завдання практики

Поглибити теоретичні знання з курсу «Квітникарство». Ознайомитись із сучасними напрямками дизайну квітників на прикладі м. Біла Церква.

Сформувати у здобувачів практичні навички з добору асортименту декоративних трав'янистих рослин для озеленення міських та сільських територій різного функціонального призначення. Вивчити способи розмноження одно-, дво- та багаторічників, технології вирощування та догляду за ними.

Вимоги до знань та вмінь

За підсумками навчальної практики здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- основний асортимент декоративних трав'янистих рослин, що використовують для квітникового оформлення садово-паркових об'єктів загального та спеціального призначення;
- типи квітників та правила їх розміщення на об'єктах садово-паркового будівництва;
- правила добору асортименту квітниково-декоративних рослин за кольором, висотою, формою, пропорціями, біологічними та екологічними ознаками;
- основні хвороби та шкідників квітникових рослин та заходи профілактики і захисту від них.

вміти:

- проектувати квітникові композиції для об'єктів садово-паркового господарства;
- використовувати на практиці агротехнічні заходи з вирощування та утримання квітникових рослин;
- розраховувати економічну ефективність створення квітників.

У період практики здобувачі навчаються застосовувати одержані знання на практиці, знайомляться з особливостями вирощування окремих груп квітниково-декоративних культур, проектують і створюють квітникові насадження, складають технологічні карти.

НАВЧАЛЬНА БАЗА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Базою для проходження навчальної практики з курсу «Квітникарство» є біостаціонар Білоцерківського національного аграрного університету, квітникові насадження біля корпусів ЗВО, теплиця кафедри СПГ БНАУ, квітnikово-декоративні насадження дендрологічного парку «Олександрія» НАН України, міста Біла Церква, приватні садові центри, ландшафтні та аграрні компанії Київщини – «Ліріс», «Ландшафтний підряд», «Гармонія», «Едем-Флора», «Єва», «Зелена країна», «Світанок» і квітникові колекції місцевих квітникарів-аматорів.

Здобувачі вищої освіти знайомляться із завданнями практики на перших практичних заняттях з квітникарства. Курс «Квітникарства» тісно пов'язаний із вегетаційним періодом квітnikово-декоративних рослин, тому деякі завдання потребують виконання восени. Зокрема, такі агротехнічні прийоми як збір насіння, його сушіння, фасування в пакети і зберігання, а також осіннє прибирання квітників, вкриття деяких рослин на зиму, викопування рослин, що не зимують у відкритому ґрунті, перекопування ґрунту і внесення органічних добрив потрібно виконувати восени.

У зв'язку з цим у вересні за кожним здобувачем III курсу закріплюють квітник на території ЗВО, за яким він доглядає до липня наступного року. За закріпленням квітником протягом вересня – листопада здобувач вищої освіти проводить догляд – прополку; обрізування відцвілих квітконосів; збір насіння, викопування рослин, що не зимують у відкритому ґрунті; осіннє прибирання квітника; вкриття рослин на зиму (за необхідності); підзимовий посів насіння (за необхідності); перекопування квітника і осіннє внесення добрив.

Кожен здобувач вищої освіти повинен зібрати і здати 10 видів насіння одно-, дво- і багаторічних квітnikово-декоративних рослин. Кожен вид насіння здається у окремому пакеті, на якому має бути зазначено українська і латинська назва рослини, дата збору, місце збору та прізвище й ініціали здобувача, який зібрав насіння.

Впродовж зими на практичних заняттях кожен здобувач вищої освіти враховуючи принципи пропорційності й кольорових поєднань, проектує весняні посадки на закріпленому квітнику або його повну чи часткову реконструкцію (за необхідності), яку він буде проводити під час навчальної практики навесні. Слід

зауважити, що більшість квітників на території ЗВО спроектовані у вигляді складних міксбордерів з безперервним квітуванням. Здобувач вищої освіти має розрахувати необхідну кількість садивного матеріалу для квітника і за необхідності виростити розсаду квітникових рослин у теплиці.

Під час навчальної практики навесні здобувачі переносять проекти квітників у натуру на закріплені квітники або на біостаціонарі БНАУ або біля навчальних корпусів ЗВО, готують ґрунт і висівають або висаджують на них квітnikово-декоративні рослини, за якими доглядають до осені, а у вересні традиційно передають квітники третьокурсникам.

Окрім цього здобувачі вищої освіти з метою вивчення асортименту квітnikово-декоративних рослин під час практики, і дома за місцем проживання протягом вегетаційного періоду збирають гербарій квітnikово-декоративних рослин у кількості 100 гербарних аркушів, причому до гербарію бажано включати види як весняного, літнього так і осіннього квітування. До гербарію можна включати і декоративні рослини закритого ґрунту. Тому частину гербарію – 40 видів здають восени разом із насінням, а решту – 60 видів по закінченні навчальної практики – влітку наступного року.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З КВІТНИКАРСТВА

Згідно з робочим навчальним планом на навчальну практику з квітникарства відводиться 30 годин (табл. 1).

Таблиця 1. – Навчальний план практики з квітникарства

№ п/п	Тема заняття	Місце проведення	Кількість годин
1	Весняне прибирання квітників (відкриття після зими і обрізка багаторічників та гарноквітучих кущів).	Біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ	3
2	Підготовка ґрунту на квітниках під посів і посадку однорічних квітникових культур.	Біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ	3
3	Розбивка квітників.	Біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ	2
4	Посів насіння одно-і дворічних квітникових культур.	Біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ	2

5	Технологія посадки розсади одно- і дворічних квітникових культур.	Біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ	2
6	Технологія розмноження багаторічних квітникових культур.	Біостаціонар БНАУ.	2
7	Технологія догляду за одно-, дво- і багаторічними квітниковими культурами впродовж вегетаційного періоду.	Біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ.	3
8	Вивчення асортименту квітnikово-декоративних культур (збір гербарію).	Екскурсія на приватне підприємство «ЛПІС» у с. Чмирівка	3
9	Вивчення асортименту квітnikово-декоративних культур наукових установ	Екскурсії на колекційні ділянки колекційні ділянки відділу збагачення дендрофлори Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАНУ.	3
10	Вивчення форм квітникових насаджень. Ознайомлення з принципами кольорових поєднань та пропорційності при створенні квітникових насаджень (збір гербарію).	Екскурсія по м. Біла Церква.	3
11	Вивчення асортименту квітникових рослин у відкритому і закритому ґрунті та особливостей їх утримання.	Екскурсія в НБС ім. М.М. Гришка і Ботанічний сад ім. акад. О.В. Фоміна КНУ ім. Тараса Шевченка	4
	Разом		30

Тема 1. Весняне прибирання квітників (відкриття після зими і обрізка багаторічників та гарноквітучих кущів)

Мета: навчитись візуально визначати ступінь морозного пошкодження квітnikово-декоративних багаторічників і засвоїти агротехнічні прийоми їх обрізування.

Обладнання: секатори, садові ножиці, звичайні і віялоподібні граблі, сапи, контейнери для сміття, рукавиці.

Об'єкт дослідження: біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ.

Короткі методичні вказівки. Здобувачі з допомогою звичайних і віялоподібних граблів проводять відкриття багаторічних рослин після зими і за

візуальними шкалами зимостійкості рослин встановлюють ступінь їх пошкодження та проєктують подальші агротехнічні прийоми догляду (полив, удобрення, розпушення ґрунту) за цими рослинами впродовж всього вегетаційного періоду. Пошкоджені частини рослин обрізають секаторами і садовими ножицями. Результати обстежень і запроектовані заходи студенти записують до щоденника і звіту з практики.

Тема 2. Підготовка ґрунту на квітниках під посів і посадку однорічних квітникових культур

Мета: навчитись практично готувати ґрунт використовуючи всі агротехнічні прийоми під посів і посадку однорічних квітникових культур.

Обладнання: мотоблок, садовий мінікультиватор, штикові лопати, звичайні і віялоподібні граблі, котки, сапи, органічні та мінеральні добрива, відра, рукавиці.

Об'єкт дослідження: біостаціонар БНАУ, квітники біля корпусів №1-4 на території БНАУ.

Короткі методичні вказівки. Здобувачі розділяються за закріпленими квітниками, заздалегідь готують проєкт, у якому зазначені майбутні квітникові культури, які заплановано на ньому висіяти і висадити. Відповідно до асортименту цих квітникових культур, використовуючи теоретичні знання студенти готують ґрунт (вносять необхідні передпосівні дози мінеральних і органічних добрив, перекопують, культивують і т.д.). Результати роботи з технології підготовки ґрунту під конкретні заплановані квітникові культури заносять до щоденника і звіту з практики.

Тема 3. Розбивка квітників

Мета: навчитись практично переносити проєкт квіткового насадження в натуру на місцевості.

Обладнання: косинець, шнури, кілочки, рулетки, мірні стрічки, готові шаблони і лекала, штикові лопати.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Навчальна база і завдання практики.....	5
Тематичний план навчальної практики з квітникарства.....	7
Збір та оформлення гербарію із квітникарства.....	14
Оформлення результатів практики.....	18
Орієнтовна структура звіту.....	19
Порядок оцінювання знань та визначення рейтингу здобувача вищої освіти....	20
Рекомендована література.....	24
Джерела в Інтернеті.....	30
Додатки.....	31

Квітникарство

**Методичні вказівки для проходження навчальної практики
здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»**

Іщук Любов Петрівна

Редактор О.О. Глушко

Комп'ютерна верстка: Н.Р. Дідух

Здано до складання 14.11.2021 р. Підписано до друку 15.12.2021
Формат 60x84^{1/16}. Ум. др. арк. 1,9 Тираж 50. Зам. 5093. Ціна 50 грн.
РВІКВ, сектор оперативної поліграфії БНАУ
09117, м. Біла Церква, Соборна пл. 8/1, тел. 33-11-01